

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **S. GmbH**, so sídlom H., Nemecká spolková republika, zastúpeného Mgr. O., advokátkou v B., proti žalovanému **MVDr. E.**, bývajúcemu v Š. zastúpenému JUDr. E., advokátom v B., **o zaplatenie 18 661,84 € s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Dunajská Streda pod sp. zn. 10 C 145/2004, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 30. októbra 2008 sp. zn. 10 Co 215/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave z 30. októbra 2008 sp. zn. 10 Co 215/2008 a rozsudok Okresného súdu Dunajská Streda z 28. apríla 2008 č. k. 10 C 145/2004 - 200 **z r u š u j e** a konanie **z a s t a v u j e**.

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

O d v ô v o d n e n i e

Okresný súd Dunajská Streda (súd prvého stupňa) rozsudkom z 28. apríla 2008 č. k. 10 C 145/2004 - 200 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 18 661,84 € spolu s uvedeným príslušenstvom (úrokom z omeškania) a náhradu trov konania 148 492,51 Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Na základe vykonaného dokazovania mal za preukázané, že medzi účastníkmi konania bola 3. decembra 1996 uzavretá zmluva o pôžičke na sumu 40 000 DEM. Existenciu pôžičky potvrdil žalovaný písomne v dohode o skončení pracovného pomeru z 28. januára 1999 a zaviazal sa jej zostatok riadne splácať. Žalovaný prestal splácať pôžičku 1. januára 2000. V tom čase predstavoval dlh žalovaného voči žalobcovi 27 374,67 DEM. Keďže žalovaný neuhradil žalobcovi spornú istinu

s príslušenstvom, súd po zistení, že nárok žalobcu nie je premlčaný, rozhodol, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi dlžnú sumu spolu s príslušenstvom a trovy konania. K námietke žalovaného, že návrh bol podaný na miestne a vecne nepríslušný súd, uviedol súd prvého stupňa, že podľa článku 24 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach mal právny zástupca žalovaného namietat absenciu právomoci a teda mal na prvom pojednávaní žiadať konanie zastaviť a nie návrh v celom rozsahu zamietnuť. Žalovaný bol prítomný na pojednávaní 26. mája 2005, preto svojou účasťou podľa súdu prvého stupňa došlo k založeniu právomoci súdu v zmysle článku 24 citovaného nariadenia.

Krajský súd v Trnave (odvolací súd), ktorý konal o odvolaní žalovaného, rozsudkom z 30. októbra 2008 sp. zn. 10 Co 215/2008 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil so závermi (odôvodnením) súdu prvého stupňa, vrátane toho, že neabsentovala právomoc súdu a to s poukazom na článok 24 nariadenia rady ES č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach. Podľa odvolacieho súdu „z obsahu spisového materiálu je nesporné, že žalovaný i jeho právny zástupca sa konania zúčastnili a to i prvého pojednávania vo veci samej dňa 26. mája 2005 a nenamietal len absenciu právomoci, ale žiadal žalobu zamietnuť, vzniesol námietku premlčania a o. i. poukázal na miestnu a vecnú nepríslušnosť s dodatkom, že v prípade, ak by bol súd iného právneho názoru, má postupovať podľa nemeckého občianskeho práva“. Úspešnému účastníkovi (žalobcovi) nepriznal odvolací súd náhradu trov odvolacieho konania, keďže si ich v zákonnej lehote nevyčísľil.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie, ktorým žiadal zrušiť rozsudok Krajského súdu v Trnave a vrátiť mu vec na ďalšie konanie; zároveň požiadal o odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia. Podľa žalovaného je prípustnosť dovolania daná na základe ustanovenia § 237 písm. a/ O.s.p., keďže sa rozhodlo o veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov (uvedená vec podľa jeho názoru nepatrí do právomoci slovenských súdov) s odôvodnením, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení nariadenia Rady ES č. 44/2001.

Žalobca vo vyjadrení navrhol dovolanie zamietnuť. Uviedol, že právomoc Okresného súdu Dunajská Streda bola jednoznačne daná v zmysle čl. 24 nariadenia Rady (ES) č.

44/2001, keďže podľa tohto článku je právomoc súdu členského štátu daná aj vtedy, ak sa žalovaný zúčastní konania. Mal za to, že zo zápisnice z pojednávania 26. 5. 2005 nevyplýva, že sa žalovaný konania zúčastnil, len aby namietol absenciu právomoci súdu, ale naopak, na uvedenom pojednávaní žalovaný prostredníctvom svojho právneho zástupcu nenamietal len právomoc súdu, ale vyjadroval sa aj k hmotnej stránke veci a iným otázkam, a to najmä k premlčaniu nároku žalobcu, možnosti vypovedania zmluvy o pôžičke a k platnosti zmluvy o pôžičke; tým podľa žalobcu uznal právomoc súdu podľa čl. 24 predmetného nariadenia.

Uznesením zo 6. augusta 2009 sp. zn. 1 Cdo 28/2009 odložil dovolací súd vykonateľnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, ako aj rozsudku súdu prvého stupňa (§ 243 O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), najskôr skúmal, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto mimoriadnym opravným prostriedkom.

V zmysle § 236 ods. 1 O.s.p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. Dovolaním žalovaného je napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky rozsudkov uvedených v § 238 O.s.p., proti ktorým je dovolanie prípustné; prípustnosť dovolania preto z tohto ustanovenia nevyplýva.

Dovolanie žalovaného vzhľadom na uvedený záver (zistenie) môže byť procesne prípustné, len ak by v konaní došlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom a g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba zdôrazniť, že ustanovenie § 237 O.s.p. nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania; ak v konaní došlo k procesnej vade vymenovanej v tomto ustanovení, možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutie, proti ktorému inak dovolanie prípustné nie je.

V podanom dovolaní sa namieta, že v konaní došlo k procesnej vade konania v zmysle § 237 písm. a/ O.s.p. Dovolací súd sa preto v rámci komplexného skúmania, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd uvedených v § 237 O.s.p., osobitne zaoberal otázkou, či konanie nemalo namietanú vadu, a v rámci svojho prieskumu ustálil, že rozhodnutiami nižších súdov došlo k takejto vade: nižšie súdy rozhodli vo veci, ktorá nepatrila do ich právomoci. Takáto vada zakladá nielen prípustnosť, ale aj dôvodnosť dovolania.

Dovolací súd k tomuto záveru uvádza nasledovné:

Po pristúpení Slovenskej republiky do Európskej únie sa začalo na území Slovenskej republiky uplatňovať nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 16. 1. 2001, s. 1 – 23, mimoriadne vydanie v slovenskom jazyku: Kapitola 19 Zväzok 04 S. 42 – 64); ďalej len „nariadenie č. 44/2001“.

Na základe článku 23 nariadenia č. 44/2001 sa účastníci zmluvy, z ktorých jeden alebo viacerí majú bydlisko v členskom štáte, môžu dohodnúť, že súd alebo súdy členského štátu majú právomoc na riešenie sporov v súvislosti s ich právnym vzťahom. Táto právomoc súdu je výlučná, ak sa účastníci nedohodli inak.

V zmluve o pôžičke, uzatvorenej medzi žalobcom a žalovaným 3. decembra 1996, bol dohodnutý súd v Hannoveri ako miestne príslušný súd pre upomienkové konanie (*Gerichtstand für das Mahnverfahren - Hannover*). Táto dohoda účastníkov o voľbe právomoci súdu je platná a spĺňa podmienky článku 23 nariadenia č. 44/2001.

Podľa článku 24 nariadenia č. 44/2001: *„okrem právomoci založenej na iných ustanoveniach tohto nariadenia má právomoc súd členského štátu vtedy, ak sa žalovaný zúčastní konania. Toto pravidlo sa neuplatní, ak sa žalovaný zúčastní konania, len aby namietol absenciu právomoci, alebo ak má iný súd výlučnú právomoc podľa článku 22.“*

Prvé pojednávanie na Okresnom súde Dunajská Streda sa uskutočnilo 26. mája 2005. Išlo o prvý kontakt žalovaného, resp. jeho právneho zástupcu so súdom v tejto veci, predtým sa k žalobe nevyjadrovali. V zápisnici z tohto pojednávania je prvé vyjadrenie právneho zástupcu žalovaného zachytené nasledovne (doslovná citácia): *„Predstúpil práv. zást. odporcu, ktorý žiada návrh v celom rozsahu zamietnuť, znáša námietku premlčania vzhľadom na to, že návrh bol podaný na súd miestne a vecne nepríslušný a ak by bol súd iného práv. názoru súd má postupovať podľa nemeckého obč. práva a v tomto prípade znáša námietku premlčania.“* V nasledujúcej vete zachytenej v zápisnici ešte zástupca žalovaného upozornil na príslušný súd v Hannoveri. Súd pojednávanie odročil na neurčito „z dôvodu vyžiadania stanoviska MS SR na okolnosti, ktoré sú uvedené v zápisnici“. V dožiadaní na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (č.1.78 spisu) požiadal súd prvého stupňa „o poskytnutie právnej pomoci o tom, či je daná právomoc súdov SR v danej veci a ak áno aký právny poriadok, ktorého štátu má byť použitý. /vecná a miestna príslušnosť/ medzi účastníkmi konania bola uzavretá zmluva o pôžičke dňa 03.12.1996 pričom účastníci v zmluve sa dohodli v zmluve o pôžičke, že zmluva o pôžičke podlieha nemeckému právu, na miesto plnenia sa dohodli v meste Hannover, ďalej sa dohodli na miesto súdu pre upomienkové konanie: Hannover“. V odpovedi na toto dožiadanie (č.1.79 spisu) Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky upozornilo súd prvého stupňa na článok 23 a článok 24 nariadenie Rady ES č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach.

Súdy Slovenskej republiky sú povinné aplikovať právne predpisy Európskej únie a riadiť sa judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“). Závazný výklad vzťahujúci sa na článok 24 nariadenia č. 44/2001 podal Súdny dvor vo svojom

rozsudku z 24. júna 1981, 150/80, Elefanten Schuh GmbH proti Pierre Jacqmain, ECR 1981, strana 01671 (ďalej len „rozsudok Elefanten Schuh“). Súdny dvor v tomto rozsudku vykladal článok 18 Dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach, (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32, ďalej len „Bruselský dohovor“). Článok 24 nariadenia č. 44/2001 má rovnaké miesto a plní rovnakú funkciu ako článok 18 Bruselského dohovoru. Tieto dve ustanovenia sú formulované zhodne a teda sa považujú za rovnocenné (ku vzťahu medzi Bruselským dohovorom a nariadením č. 44/2001 pozri napr. rozsudok Súdného dvora z 23. apríla 2009, Draka NK Cables a i., C-167/08, zatiaľ neuverejnený v Zbierke, bod 20).

Súdny dvor na skúmanú otázku, či sa musí žalovaný vo svojich vyjadreniach obmedziť výlučne na namietanie absencie právomoci alebo či sa zároveň môže vyjadrovať aj k ďalším (iným) skutočnostiam, predovšetkým k samotnej žalobe, dáva v rozsudku Elefanten Schuh jasnú odpoveď. V bode 14 rozsudku Elefanten Schuh uviedol: *„hoci existujú rozdiely medzi rôznymi jazykovými verziami článku 18 Dohovoru, pokiaľ ide o otázku, či sa na vylúčenie právomoci dotknutého súdu musí odporca obmedziť iba na namietanie tejto právomoci alebo naopak, či môže dosiahnuť rovnaký účel tým, že namieta právomoc súdu a tiež sa vyjadrí k podstate žalobného návrhu, viac sa k cieľom a k zmyslu Dohovoru približuje druhá možnosť výkladu. Podľa občianskych procesnoprávných predpisov niektorých zmluvných štátov by bolo v podstate odporcovi, ktorý vznáša výlučne námietku právomoci a žiadne ďalšie, bránené podávať vyjadrenia vo veci samej, ak súd zamietne jeho námietku týkajúcu sa nedostatku právomoci. Výklad článku 18, ktorý by umožnil takýto výsledok, by bol v rozpore s právom odporcu obhajovať sa v pôvodnom konaní, čo je jedným z cieľov Dohovoru“*. V bode 15 rozsudku Elefanten Shuh Súdny dvor doplnil: *„spochybnenie právomoci však môže viesť k výsledku zamýšľanému v článku 18 iba ak sú žalobca a konajúci súd schopní zistiť v čase prvej obrany žalovaného, že má v úmysle namietať právomoc súdu.“*

Súdny dvor potvrdil, resp. zopakoval tento výklad aj vo svojich ďalších rozsudkoch, napr. v rozsudku z 22. októbra 1981 č. 27/81 Rohr, ECR 1981, strana 00669; rozsudku z 31. marca 1982 č. 25/81 C.H.W, ECR 1982, strana 01189; rozsudku zo 14. júla 1983 č. 201/82 Gerling, ECR 1983, strana 02503).

Z obsahu prvého vyjadrenia žalovaného, ako bolo zachytené v zápisnici z pojednávania na Okresnom súde Dunajská Streda 26. mája 2005, je podľa Najvyššieho súdu

Slovenskej republiky dostatočne zrejme, že *žalovaný* mal nielen v úmysle namietať, ale aj *namietať absenciu právomoci súdu*. Napokon tak to aj súd prvého stupňa a odvolací súd ustálili, teda z obrany žalovaného zistili. Dokladá to aj dôvod odročenia pojednávania na Okresnom súde Dunajská Streda 26. mája 2005 a nasledujúci obsah dotazu tohto súdu na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Vyplýva to aj z odôvodnení oboch rozsudkov nižších súdov (v odôvodnení rozsudku súd prvého stupňa po konštatovaní prednesu zástupcu žalovaného dôvodí, že mal žiadať konanie zastaviť a nie návrh v celom rozsahu zamietnuť; v odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu je nielen označené za nesporné že žalovaný, resp. jeho zástupca na prvom pojednávaní vo veci samej 26. mája 2005 namietať absenciu právomoci, ale zároveň súd aj presne sformuloval vysvetlenie, prečo sa uvedená námietka neakceptovala: pre právny názor, že takúto námietku nemožno účinne uplatniť spôsobom, že by sa žalovaný zároveň vyjadril aj k veci samej). Že rovnako túto situáciu pochopil u námietky žalovaného (teda že ten namietať právomoc, ale súčasne namietať aj ďalšie skutočnosti a vyjadroval sa k veci) aj žalobca, dokladá obsah jeho vyjadrenia k dovolaniu. Aj v ďalšom priebehu konania žalovaný namietať nedostatok právomoci súdu a trval na právomoci súdu v Hannoveri, dohodnutej účastníkmi konania v zmluve o pôžičke.

Nižšie súdy nevzali do úvahy vyjadrenie právneho zástupcu žalovaného na prvom pojednávaní o nedostatku právomoci súdu nie z dôvodu terminologickej nepresnosti záznamu tohto vyjadrenia v zápisnici [aj zo skomoleného zaprotokolovania príslušného prednesu, ako bol citovaný (za takýto procesný nedostatok, je, pravdaže, zodpovedný konajúci súd), možno vcelku jasne identifikovať vznesenie námietky nedostatku právomoci súdu], ale pre už spomenutý právny názor na spôsob vznesenia takejto námietky, t. j. pre spojenie námietky nedostatku právomoci súdu s vyjadrením sa k veci samej; v tom videli skutočnosť brániacu účinnému vzneseniu tejto námietky. Takéto posúdenie, ktoré je založené výlučne na gramatickom výklade článku 24 nariadenia č. 44/2001, a opomína iný výklad [(teleologický): zváženie, aký má cieľ a zmysel nariadenie č. 44/2001, a predovšetkým účelu tohto článku] a v tejto spojitosti aj spomenutú judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (obsahujúcu citovaný výklad, ktorý je priaznivý ochrane strany sporu, ktorá je považovaná za slabšiu - žalovanému), je nesprávne.

Súd by mohol mať založenú právomoc v súlade s článkom 24 nariadenia č. 44/2001 len vtedy, ak by sa žalovaný zúčastnil pojednávania pred ním a námietku nedostatku právomoci súdu neuplatnil, pretože taká jeho účasť na konaní by predstavovala (znamenala)

konkludentný súhlas s právomocou súdu; o takýto prípad - ako z doteraz uvedeného rozboru vyplýva - však nešlo. Nižšie súdy so zreteľom na vznesenú námietku žalovaného o nedostatku právomoci súdu mali preto dospieť k záveru, že právomoc súdov v Slovenskej republike konať vo veci nie je daná, t. j. mali konanie zastaviť pre neodstrániteľný nedostatok podmienky konania (právomoci). Iba takéto rozhodnutie by bolo v súlade s výkladom a aplikáciou článku 24 nariadenia č. 44/2001 rešpektujúcimi citovanú judikatúru Súdneho dvora Európskej únie.

V tejto veci teda oba nižšie súdy nevyriešili správne otázku danosti právomoci súdov v Slovenskej republike; ich rozhodnutia sú založené na nesprávnom právnom posúdení nariadenia č. 44/2001 a sú v rozpore s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie. Súdny dvor Európskej únie vo svojej judikatúre týkajúcej sa zodpovednosti členského štátu za porušenie práva Európskej únie konštatuje, že ak je rozhodnutie vnútroštátneho súdu v zjavnom rozpore s príslušnou judikatúrou Súdneho dvora, ide o dostatočne závažné porušenie práva Spoločenstva (pozri napr. rozsudok *Brasserie du pêcheur a Factortame*, C-46/93 a C-48/93, ECR 1996, strana I-1029, bod 57).

Ustanovenie § 103 O.s.p. ukladá súdu povinnosť kedykoľvek za konania prihliadať na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania). Ak v konaní vyjde najavo taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví (§ 104 ods. 1 O.s.p.).

Pokiaľ súd zistí nedostatok svojej právomoci, musí tu byť iný štátny orgán, ktorému je súd povinný vec postúpiť; pokiaľ žiaden taký orgán súd nezistí, vec patrí do právomoci súdov; uvedené však neplatí, ak ide o prípad právomoci cudzozemského orgánu: v uznesení o zastavení konania pre nedostatok právomoci je súd povinný rozhodnúť, ktorému orgánu sa vec postupuje; výnimkou je právomoc cudzozemského orgánu (porovnaj bližšie R 82/2002). V danom prípade súdy v Slovenskej republike nemajú právomoc o veci konať a rozhodnúť, keďže je tu daná právomoc cudzozemského súdu a žalovaný namietol absenciu právomoci na Okresnom súde Dunajská Streda 26. mája 2005. Ide tak o neodstrániteľný nedostatok podmienky konania a pretože z pohľadu slovenského procesného práva nejestvuje nástroj, ktorým by sa dal tento nedostatok odstrániť, je treba konanie zastaviť za použitia § 104 ods. 1 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky z týchto dôvodov zrušil oba rozsudky nižších súdov a konanie zastavil (§ 243b ods. 1, 3 O.s.p.). Náhradu trov konania účastníkom nepriznal. Žalobca podaním žaloby na súd nemajúci právomoc zaviniť, že konanie sa muselo zastaviť (takéto zavinenie nemožno vidieť v realizovanom práve žalovaného namietat' nedostatok právomoci), nárok na náhradu trov konania žalobca teda nemá. Podľa § 243b ods. 5 v spojení s § 224 ods. 1 a § 146 ods. 2 O.s.p. žalovanému síce právo na náhradu trov konania vzniklo, nepodal ale návrh na uloženie povinnosti nahradiť mu trovy konania (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Poučenie: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. apríla 2010

JUDr. Jana Bajánková v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Hrčková Marta